

המשנה ממשיכה לתאר את סדר היציאה למלחמה. התורה אומרת ש"הירא ורך הלבב" חוזר מהמלחמה, ונחלקו התנאים מיהו הירא ורך הלבב (שם מד):

ר' עקיבא אומר: הירא ורך הלבב - כמשמעו, שאינו יכול לעמוד בקשרי המלחמה ולראות חרב שלופה. רבי יוסי הגלילי אומר: הירא ורך הלבב - זהו המתיירא מן העבירות שבידו, לפיכך תלתה לו התורה את כל אלו שיחזור בגללן. רבי יוסי אומר: אלמנה לכהן גדול, גרושה וחלוצה לכהן הדיוט, ממזרת ונתינה לישראל, בת ישראל לממזר ולנתין - הרי הוא הירא ורך הלבב.

רבי עקיבא סובר שהירא ורך הלבב הוא אחד שלא יכול לראות חרב שלופה, ומפחד לעמוד במלחמה. רבי יוסי הגלילי אומר שהירא הוא אחד שמפחד מהעבירות שבידו. רבי יוסי אומר שהירא הוא אחד שנשוי לאשה שאסורה לו.

הגמרא מבררת מה ההבדל מה ההבדל בין ר"י הגלילי, לרבי יוסי ששניהם סוברים שהירא הוא מעבירות וזה לשונה (מד):

מאי איכא בין רבי יוסי לר"י הגלילי? איכא ביניהו עבירה דרבנן. כמאן אזלא הא דתניא: שח בין תפילה לתפילה - עבירה היא בידו וחוזר עליה מעורכי המלחמה, כמאן? כר"י הגלילי.

ר"י הגלילי סובר שגם עבירות דרבנן נכלל בתוך הירא ורך הלבב. ברייתא בשיטת ר"י הגלילי, שאדם שסח בין תפילין של יד לתפילין של ראש חוזר עליה מעורכי המלחמה (נחלקו הראשונים מהו הסח, אם דיבר בין תפילין של יד לשל ראש, או האם הסיח דעתו).

וכבר הקשו המפרשים (רא"ש, ספר באר שבע ועוד) מדוע דווקא מצוות התפילין היא הדוגמא הטובה לחזרה מעורכי המלחמה?

ננסה בענ"ד לעיין במצוות התפילין ואולי נראה את הקשר בין התפילין למלחמה, וכך מובא בכמה מקומות בש"ס (שם יז):

"וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך", ותניא, ר"א הגדול אומר: אלו תפילין שבראש.

ר"א הגדול מבאר שעמי הארץ רואים את שם ה' שבתפילין הם יראו ממך, וכך המשך הפסוקים (דברים כח, ו-ז):

בְּרֹאךְ אֲתָהּ בְּבֹאֲךָ וּבְרֹאךְ אֲתָהּ בְּצֵאתְךָ: יִתֵּן ה' אֶת־אֵיבֶיךָ הַקְּמִים עֲלֶיךָ נְגִפִים לְפָנֶיךָ בְּדֶרֶךְ אֲחֹד וַיָּצְאוּ אֵלֶיךָ וּבִשְׂבָעָה דָּרְכִים וְנִסּוּ לְפָנֶיךָ: יֵצֵא ה' אֶתְךָ אֶת־הַבְּרִכָּה בְּאֶסְמֶיךָ וּבְכָל מִשְׁלַח יָדְךָ וּבְרִכְךָ בְּאֶרֶץ אֲשֶׁר־ה' אֱלֹקֶיךָ נָתַן לָךְ: וְקִימָה ה' לֹלְעִים קְדוֹשׁ כְּאִשֶׁר נִשְׁבַּעְךָ כִּי תִשָּׁמֵר אֶת־מִצְוֹת ה' אֱלֹקֶיךָ וְהִלַּכְתָּ בְּדַרְכָיו: וְרָאוּ כָּל־עַמֵּי הָאָרֶץ כִּי שֵׁם ה' נִקְרָא עֲלֶיךָ וַיֵּרְאוּ מִמֶּךָ:

וכך אומרים השוטרים לפני היציאה למלחמה (דברים כ, ג-ד):

וְאָמַר אֲלֵהֶם שְׁמַע יִשְׂרָאֵל אֲתֶם קְרִבִּים הַיּוֹם לְמִלְחָמָה עַל־אֵיבֵיכֶם אֲלֵי־יָרֵךְ לְבַבְכֶם אֲל־תִּירָאוּ וְאֲל־תִּחְפְּזוּ וְאֲל־תַּעֲרָצוּ מִפְּנֵיהֶם: כִּי ה' אֱלֹהֵיכֶם הַהֵלֶךְ עִמָּכֶם לְהִלָּחֵם לָכֶם עִם־אֵיבֵיכֶם לְהוֹשִׁיעַ אֶתְכֶם

כלומר, אתם אינכם צריכים לפחד, אלא העמים הנלחמים אתכם, "אל ירך לבבכם אל תראו" דהיינו "הירא ורך הלבב". ובאמת הירא ורך הלבב, מבין שאין ה' בקרבם ולכן לא קיים בו הפסוק "כי ה' אלוקיכם ההולך עימכם להילחם וכו'".

ע"כ "מצות קיום תפילין ותקונן יתקיים באנשי המלחמות, כדכתיב (דברים לג, כ) וטרף זרוע אף קדקד", כלשון הרא"ש. אמנם יש עוד לעיין, מדוע לא כתוב המזלזל בתפילין שהוא כולל הכל, מדוע הסח בית תפילין של יד לתפילין של ראש?

תפילין של יד מבטאת את כוח הזרוע שבאדם, והתפילין של ראש מבטאת את הקשר לבורא עולם- שם שמו של ה' נקרא עליך. יש סכנה גדולה במלחמה לבני האדם לחשוב שכוחם ועוצם ידם עשתה את החיל הזה. החיבור בין התפילין של היד לראש מבטאת את ההבנה שגם הפעולה המעשית שאני עושה, היא מחוברת לאידאל האלוהי. "וזכרת את ה' אלוקיך כי הוא הנותן לך כוח לעשות חיל", לכן התפילין של ראש הם "ולזכרון בין עיניך".

ר"י הגלילי אינו מביא דוגמא לעבירה דרבנן בלבד. אלא מבאר לנו מהו היסוד המהותי המסוכן במלחמה. והוא הפרדה שבין היד העושה ופועלת, לבין הראש, הידיעה שהכוח מה' יתברך. ככה עם ישראל צריך לצאת למלחמה עם הערכים האלוהיים, ואסור לו ח"ו לשכוח אותם. ואם יש אדם שח"ו ישכח אותם, הרי הוא חוזר מעורכי המלחמה.